

Laukaan esiopetussuunnitelma 2021

1. Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

- 1.1 Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet
- 1.2 Paikallinen esiopetussuunnitelma ja sen kehittäminen
- 1.3 Paikallisen esiopetussuunnitelman laatiminen ja keskeiset ratkaisut

2. Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

- 2.1 Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet
- 2.2 Esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua
- 2.3 Arvoperusta
- 2.4 Oppimiskäsitys
- 2.5 Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa

3. Kasvua ja oppimista tukeva toimintakulttuuri

- 3.1 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet
- 3.2 Oppimisympäristöt esiopetuksessa
- 3.3 Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheissa

4. Esiopetuksen totuttamisen periaatteet

- 4.1 Monipuoliset työtavat
- 4.2 Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena
- 4.3 Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet
- 4.4 Kieleen ja kulttuurin liittyviä erityiskysymyksiä

5. Lapsen kasvun ja oppimisen tuki

- 5.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet
- 5.2 Yhteistyö huoltajan kanssa tuen aikana
- 5.3 Yleinen tuki
- 5.4 Tehostettu tuki
- 5.5 Erityinen tuki
- 5.6 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

6. Oppilashuolto

- 6.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö
- 6.2 Yhteisöllinen oppilashuolto
- 6.3 Yksilökohtainen oppilashuolto
- 6.4 Oppilashuoltosuunnitelmat

7. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuva esiopetus

Laukaan esiopetussuunnitelma 2021

Laukaan esiopetussuunnitelma on laadittu valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden pohjalta yhtenäiseksi työkaluksi esiopetusryhmien käyttöön.

Laukaan esiopetussuunnitelma noudattaa rakenteeltaan valtakunnallisen esiopetussuunnitelman perusteita. Pedanet-sivustolla perusteteksti avautuu pohjaksi luvuittain, jonka jälkeen on luettavissa Laukaan paikalliset toimintatavat, painotukset ja ratkaisut, mikäli sellaisia on tehty kyseiseen asiaan liittyen. Esiopetussuunnitelma on päivittyvä ja täydentyvä.

Laukaan esiopettajista koostuvat työryhmät ovat valmistellut opetussuunnitelmaa kevästä 2020 alkaen. Opetussuunnitelma hyväksytään kasvun ja oppimisen lautakunnassa kesällä 2021. Suunnitelma otetaan käyttöön elokuussa 2021.

Käytössä oleva opetussuunnitelma löytyy Laukaan kunnan verkkosivuilta ja Pedanet-sivustolta.

1. Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

1.1 Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet

Laukaassa

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet on perusopetuslain mukainen määräys, jonka mukaan Laukaan kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma laaditaan ja esiopetus toteutetaan. Opetussuunnitelman laatimista ohjaavat perusopetuslaki ja -asetus sekä esiopetuksen tavoitteita määrittävä valtioneuvoston asetus.

Esiopetuksen opetussuunnitelman tehtävänä on edistää laadukkaan ja yhtenäisen esiopetuksen yhdenvertaista toteutumista Laukaan kunnassa. Opetussuunnitelma on päätös esiopetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä, huoltajien ja esiopetuksen henkilöstön yhteistyöstä sekä oppilashuollon keskeisistä periaatteista ja toimintatavoista.

Laukaan kunnassa esiopetusta järjestetään kouluissa ja päiväkodeissa. Tavoitteena on paikallisen esiopetuksen opetussuunnitelman avulla toteuttaa yhtenäistä ja laadukasta esiopetusta huomioiden Laukaan kunnan erityispiirteet. Esiopetuksessa painotetaan lapsilähtöisyyttä, yhteisöllisyyttä, monipuolisia työtapoja, toiminallisuutta sekä vanhempien osallisuutta. Tärkeää on myös toiminnan jatkuva arviointi ja kehittäminen.

1.2 Paikallinen esiopetussuunnitelma ja sen kehittäminen

Laukaassa

Laukaan kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma on laadittu suomenkielisenä ohjaamaan suomeksi annettavaa esiopetusta. Esiopetussuunnitelma on kaikille esiopetusta järjestäville yksiköille yhteinen. Laukaassa esiopetusyksikkö on koulu tai päiväkotikoti, jossa voi toimia yksi tai useampi esiopetusryhmä. Laukaan esiopetussuunnitelma julkaistaan Pedanet-sivustolla, paperiversiota ei tehdä. Ryhmä- tai esiopetusyksikkökohtaiset painotukset huomioidaan ja tarkennetaan yksiköiden vuosittain päivitettävissä omissa esiopetussuunnitelmissa.

Esiopetussuunnitelma määrittelee esiopetuksen sisällöt, mutta jättää väljyyttä esiopetussuunnitelman toteuttamiseen. Suunnitelmassa huomioidaan alueelliset erityispiirteet ja erilaiset järjestämistavat.

Esiopetussuunnitelmasta ja sen sisällöistä tiedotetaan vanhempainilloissa sekä esiopetuskeskusteluissa, Pedanet-sivustolla ja esiopetusyksiköissä käytössä olevin viestintäkanavien kautta. Esiopetussuunnitelman tavoitteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan sekä opetussuunnitelmaa kehitetään tarpeen mukaan.

Koko kunnan yhteisen esiopetussuunnitelman lisäksi esiopetusyksiköissä laaditaan toimintasuunnitelma lukuvuosittain. Ryhmän esiopetussuunnitelman laadinnassa huomioidaan lasten alkukartoituksista saadut tulokset, lasten esiopetussuunnitelmien sisältö ja havainnot lapsista sekä otetaan huomioon lasten toiveet.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma laaditaan erillisenä suunnitelmana. Koulujen esiopetusryhmät kuuluvat yksiköiden ko. suunnitelmaan, päiväkotiyksiköille on laadittu yhteinen suunnitelma.

Laukaassa esiopetuksen osalta tehdään monialaista kehittämistyötä oppilashuollon, sosiaalitoimen, terveydenhuollon sekä muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyökäytännöt huomioidaan esiopetussuunnitelman laatimisessa ja siitä tiedottamisessa.

2. Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

2.1 Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Laukaassa

Laukaassa esiopetusta järjestetään perusopetuslain mukaisesti oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna. Esiopetuksen lisäksi lapsella on oikeus osallistua esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen perheen tarpeen mukaisesti. Laukaassa esiopetusta järjestetään koulujen yhteydessä sekä kunnallisissa ja yksityisissä päiväkodeissa. Esiopetusta annetaan vähintään 700 tuntia vuodessa ja esiopetuksessa noudatetaan koulujen lukukausirytmiiä. Esiopetus on maksutonta ja esiopetuspäivään kuuluu ohjattu ruokailu. Esiopetuksessa taataan turvallinen toiminta- ja oppimisympäristö. Esiopetuksen tavoitteena on parantaa lapsen oppimisedellytyksiä ja turvata riittävät taidot lapsen siirtyessä kouluun.

Esiopetuksessa huomioidaan ja kunnioitetaan erilaisia perheitä, kulttuuritaustoja ja uskontoja. Tarvittaessa järjestetään yksilöllistä toimintaa ja arjen ratkaisuja, jos lapsi ei osallistu yhteiseen toimintaan. Tällä hetkellä Laukaan kunnassa esiopetusta annetaan suomen kielellä.

Huoltajilla on oikeus ja velvollisuus osallistua lapsensa esiopetuksen suunnitteluun ja järjestämiseen. Huoltajien kanssa käydään keskusteluja esiopetusvuoden aikana lapsen oppimissuunnitelman puitteissa. Lisäksi asiakaskyselyt antavat huoltajille mahdollisuuden osallisuuteen muun kanssakäymisen ja yhteistyön lisäksi. Huoltajat ovat milloin vain tervetulleita seuraamaan lapsensa esiopetuspäivää.

Lapsen huoltajan tulee huolehtia, että lapsi osallistuu esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan. Laukaassa alle viikon mittaisen poissaolon esiopetuksesta voi myöntää esiopettaja. Yli viikon mittaista poissaoloa huoltaja anoo päiväkodin/koulun johtajalta kirjallisesti. Poissaoloon liittyen huoltajan kanssa keskustellaan esiopetuksen tavoitteiden toteutumisesta.

Esiopetuksen oppimissuunnitelmassa otetaan huomioon myös lasten osallisuus. Lapsia kuunnellaan arkipäivän tilanteissa, huomioidaan lasten kiinnostuksen kohteet ja niitä toteutetaan mahdollisuuksien rajoissa. Esiopetusryhmään pyritään luomaan ilmapiiri, jossa kaikki voivat tuoda esille ajatuksiaan ja mielipiteitään. Tavoitteena on, että lapsilla on aidosti mahdollisuus vaikuttaa toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Työkaluina voidaan käyttää mm. äänestyksiä, haastatteluja ja erilaisia ryhmätöitä.

2.2 Esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua

Laukaassa

Laukaassa varhaiskasvatus, esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kasvun ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden. Laadukkaan esiopetuksen pohjana on osaava ja koulutettu henkilökunta.

Esiopetus on tavoitteellista toimintaa ja sitä toteutetaan Laukaan kunnan esiopetussuunnitelman mukaisesti. Yksikkö- tai ryhmäkohtaisissa esiopetussuunnitelmissa kuvataan ryhmässä käytössä olevat esiopetusmateriaalit.

Esiopetuksessa seurataan ja tuetaan kunkin lapsen kokonaisvaltaista kehittymistä. Tavoitteena on huomioida lasten vahvuuksia ja tuentarpeita sekä vahvistaa lapsen minäkäsitystä arvostavalla ja kannustavalla vuorovaikutuksella. Esiopetuksessa käytetään varhaiskasvatukseen soveltuvaa pedagogiikkaa ja tuetaan lasten mielenkiinnon kohteita.

opetuksen järjestämisessä. Leikki eri muodoissaan sekä toiminnallisuus ovat vahvasti läsnä esiopetuksen arjessa.

Esiopetuksen järjestämisessä huomioidaan sekä Laukaan kunnan esiopetussuunnitelma että lapsikohtainen esiopetuksen oppimissuunnitelma. Syksyllä esiopettaja keskustelee kunkin lapsen yksilöllisistä tarpeista, toiveista ja oppimisen tavoitteista lapsen ja hänen huoltajiensa kanssa. Yhteistyössä laaditaan lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma. Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaan asetettujen tavoitteiden toteutumista arvioidaan keväällä.

Laukassa lapsen esiopetusvuoden aikana tehdyt kirjaukset, kuten oppimissuunnitelmat, kartoitustehtävien tulokset, pedagogiset arviot ja selvitykset, kirjataan lapsen tietoihin Wilmaan. Arkistointia (säilytys 10v. oppivelvollisuuden päättymisestä) varten asiakirjat tulostetaan esiopetusvuoden päättyessä ja niihin pyydetään huoltajien allekirjoitukset. Halutessaan huoltaja saa asiakirjat tulosteena.

2.3 Arvoperusta

Laukaan esiopetuksen arvoperusta pohjautuu valtakunnallisen Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden arvoihin ja nivoutuu myös varhaiskasvatuksen sekä perusopetuksen arvopohjaan. Esiopetusyksiköissä käydään arvokeskustelua, joka kirjataan vuosittaisiin lukuvuosi- ja toimintasuunnitelmiin. Yhteinen arvokeskustelu ohjaa sitoutumaan sovittuihin arvoihin ja konkretisoi niitä esiopetukseen arjen toiminnassa.

Lapsuuden itseisarvo

Jokainen lapsi nähdään esiopetuksessa arvokkaana ja ainutlaatuisena juuri sellaisena kuin hän on. Jokainen lapsi huomioidaan, ja hän tulee kuulluksi ja nähdyksi yksilönä ja yhteisön jäsenenä.

Oikeus oppimiseen ja hyvään opetukseen

Esiopetuksessa lapsella on oikeus oppia leikin kautta ja iloita oppimisesta. Lasten erilaisuus ja aikaisemmat kokemukset ja taidot huomioidaan opetuksen järjestämisessä. Lasten mielipiteitä pidetään tärkeinä, ja he pääsevät osallisiksi esiopetuksen toiminnan suunnitteluun ja oppimisympäristön rakentamiseen. Lapsia rohkaistaan ja opastetaan yhteisöllisyyteen.

Esiopetuksessa jokaisella lapsella on oikeus oikeudenmukaiseen kohteluun. Lapsen saama säännöllinen kannustava palaute kuuluu hyvään esiopetukseen. Lapsella on oikeus esiopetuksessa kokeilla ja opetella uusia asioita. Lasten omaa ilmaisua tuetaan ja tuetaan lasten kykyä käsitellä tunteita.

Yhteistyö huoltajien kanssa

Esiopetuksessa yhteistyö lasten huoltajien kanssa on tiivistä ja sen tavoitteena on lapsen hyvinvoinnin turvaaminen. Yhteistyö perustuu kunnioitukseen ja avoimuuteen, ja siinä otetaan huomioon perheiden yksilöllisyys.

Kestävä elämäntapa

Esiopetuksessa noudatetaan kestävä elämäntavan periaatetta. Esiopetus tukee lasten tasa-arvoisuutta, jonka pohjana on laaja-alainen yhdenvertaisuuden periaate. Esiopetus edistää lasten mahdollisuutta tehdä valintoja ilman sukupuolesta, syntyperästä, kulttuuritaustasta

tai muista henkilöön liittyvistä syistä johtuvia ennakko-odotuksia ja rajoituksia. Esiopetuksen henkilöstön tulee luoda moninaisuutta kunnioittava ilmapiiri.

2.4 Oppimiskäsitys

Laukaassa

Laukaassa kannustamme kokonaisvaltaiseen oppimiseen, jossa toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset ja ajattelu yhdistyvät. Lapset oppivat leikkien, liikkuen, tutkien ja yhdessä toisten kanssa toimimalla. Opetus nivoutuu lapsen arkeen ja kokemusmaailmaan. Aikuisen tehtävä on ruokkia lapsen intoa oppimiseen ja kannustaa yrittämiseen ja omaan ajatteluun. Myönteinen ajattelu, luovuus ja ilo rohkaisevat etsimään vastauksia ja uutta tietoa esiin nouseviin kysymyksiin ja tehtäviin.

Laukaan esiopetuksessa lapsi voi itse vaikuttaa häntä koskeviin asioihin sekä hänen ajatuksiaan ja mielipiteitään kuunnellaan. Aikuisen tehtävänä on panostaa ryhmäytymiseen ja siihen, että lapsi kokee olevansa tärkeä osa ryhmää.

2.5 Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa

Laukaassa

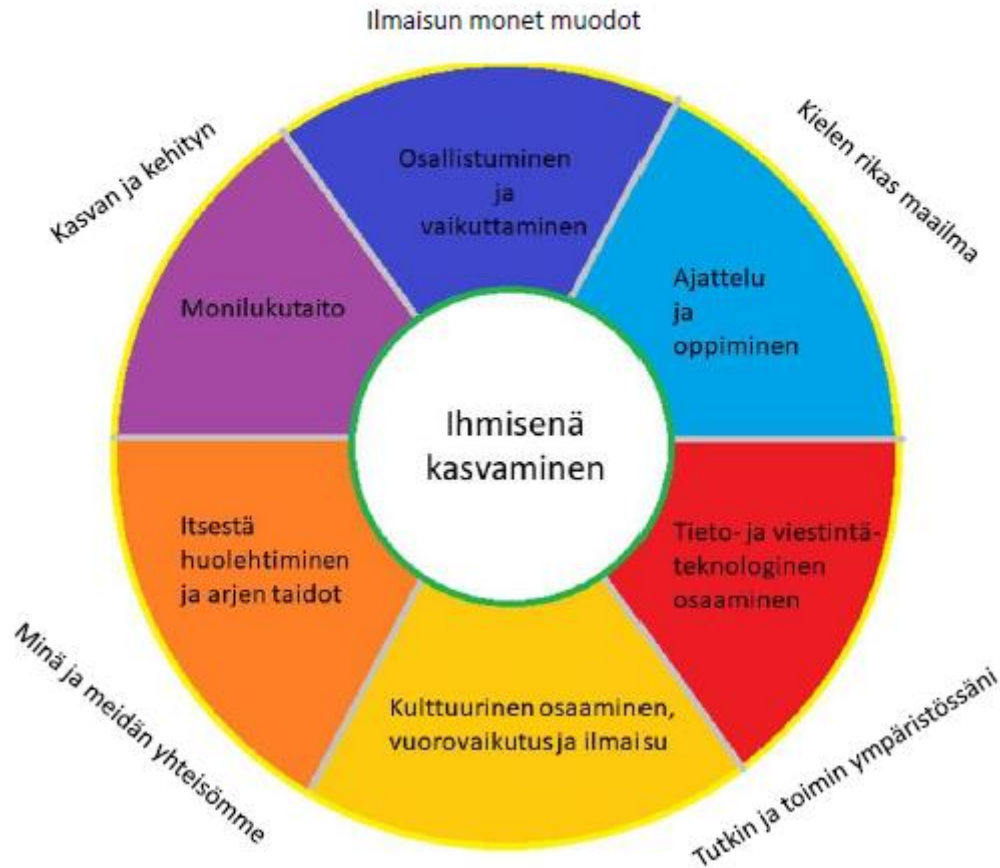
Esiopetuksessa tuetaan lapsen omaa ajattelua ja oppimaan oppimista. Lapselle annetaan aikaa ja mahdollisuuksia pohtia asioita ja tehdä omia ratkaisuja aikuisen tuella. Esiopetuksessa kaikki arjen tapahtumat voidaan hyödyntää oppimistilanteina. Esiopetuksessa lasta kuunnellaan aidosti ja hänelle annetaan mahdollisuuksia vaikuttaa itseään ja esiopetusryhmää koskeviin asioihin.

Esiopetuksen oppimisympäristö on kokonaisuus, joka muodostuu fyysisestä ympäristöstä ja vuorovaikutussuhteista. Toimiva oppimisympäristö herättää lapsen uteliaisuuden ja oppimismotivaation sekä tukee hänen aktiivisuuttaan ja itseohjautuvuuttaan. Se tukee monipuolisesti lapsen ajattelua, oppimista sekä oman toiminnan arviointia. Lapsilla on tilaisuuksia leikkiin, muuhun toimintaan ja rauhaan. Oppimismateriaalien tulee olla helposti lasten saatavilla. Oppimisympäristössä tulee vallita iloinen, avoin, rohkaiseva ja kiireetön ilmapiiri.

Toimintaa dokumentoidaan, jotta lapsi voi havaita edistymistään ja oppimistaan. Erilaisia dokumentointitapoja ovat mm. toiminnan valokuvaaminen, videokuvaaminen, keskustelut lasten ja vanhempien kanssa, sadutukset jne. Lapset opettelevat itsearviointitaitoja yhdessä aikuisen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa

Esiopetuksen toiminta perustuu leikkiin

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu Laukaassa

Esiopetuksessa harjoitellaan vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja turvallisessa oppimisympäristössä; pyritään ymmärtämään toisia ihmisiä ja olemaan osa omaa lähiympäristöä. Vertaisryhmässä ja aikuisen tuella kehitetään yhteistyötaitoja, joilla mahdollistetaan myönteiset ihmissuhteet ja opitaan ratkaisemaan ongelmatilanteita rakentavasti.

Kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa lapsi tarvitsee taitoa kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä. Esiopetuksessa lapsi saa mallin toisen ihmisen arvostavasta kohtelusta ja häntä ohjataan ystävällisyyteen sekä hyviin tapoihin ja erilaisuuden hyväksymiseen. Leikin kautta lapsi harjoittelee monenlaisia vuorovaikutus- ja yhteistyötilanteita. Erilaiset kulttuuriset juhlat vahvistavat lapsen osallisuutta yhteisöön ja antavat mahdollisuuden harjoitella käyttäytymistä eri tilanteissa.

Tutustutaan omaan lähiympäristöön ja sen kulttuuriseen tarjontaan. Laukaalle ominaista on luonnonläheisyys ja eri puolilta kuntaa löytyykin paljon historiallisia luonto- ja retkikohteita. Lisäksi hyödynnetään lähiympäristön kulttuurista tarjontaa kuten kirjastot, taidenäyttelyt sekä teatterit. Laukaassa on laadittu erillinen kulttuuriopetussuunnitelma Kulttuurilaukka, joka koskee myös esiopetusta.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Laukaassa

Esiopetuksen tehtävänä on vahvistaa lapsen hyvinvointiin liittyviä taitoja ja tukea lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä. Sitä kautta lapsi oppii huolehtimaan itsestään ja lähimmäisistään sekä lähiympäristöstä.

Esiopetuksessa pohditaan ja opitaan arkielämän päivittäisiä taitoja. Tavoitteena on, lapsi oppii omatoimiset taidot ruokailussa, siirtymätilanteissa ja wc:ssä. Yhdessä harjoittelemalla lapsi oppii terveellisen ravinnon, levon ja liikunnan merkityksen ja omaksuu ne luonnollisena osana elämäänsä. Kannustetaan lasta liikkumaan monipuolisesti ja löytämään liikunnan ilo. Kasvattajan tulee tiedostaa liikunnan yhteys oppimiseen ja ajattelun kehittymiseen sekä ohjata lasta toiminnalliseen oppimiseen.

Tunne- ja turvataitokasvatuksen avulla vahvistetaan lasten omia voimavaroja ja selviytymiskeinoja. Ne edistävät lapsen kykyä puolustaa itseään ja asettaa rajoja kiusaamiselle, väkivallalle ja muille kaltoinkohteluille. Lapsi oppii fyysisen koskemattomuuden säännöt ja tietää oikeutensa sanoa ei ja määrittelemään omat rajansa. Näiden avulla edistetään itseluottamusta ja kykyä puolustaa itseään esimerkiksi kiusaamistilanteissa. Lasta ohjataan kääntymään turvattomissa tilanteissa aikuisen puoleen. Opetellaan tunnistamaan tunteita ja käsittelemään niitä vertaisryhmässä. Tunne- ja turvataitokasvatus huomioidaan myös harjoitellessa teknologian turvallista käyttöä.

Monilukutaito

Laukaassa

Lapsi tarvitsee taitoa tulkita ja tuottaa erilaisia viestejä. Esiopetuksessa lasta kannustetaan ja ohjataan hankkimaan tietoa erilaisin tavoin hyödyntäen eri tiedonlähteitä kuten kirjat, lehdet, internet, videot, televisio, ympäristön tiedonlähteet. Lasta motivoidaan tiedonhakuun digitaalisten välineiden ja laitteiden avulla. Lasta opetetaan kyselemään asioista ja arvioimaan saatua tietoa. Herätellään lapsen uteliaisuutta ja tiedonhalua sekä kykyä kriittiseen ajatteluun, ja opitaan arvostamaan erilaisia tapoja tulkita. Lapselle herää kiinnostus ympäröivään maailmaan, kun lapsen kysymyksiin vastataan. Myös monilukutaidossa muistetaan lapsilähtöisyys ja tartutaan aiheisiin, jotka ovat pinnalla lasten elämässä. Myös ikävien ja lapsia puhuttavien uutisten herättämiä kysymyksiä käsitellään tarvittaessa.

Monilukutaitoon kuuluvat mm.

Kuvalukutaito:

Ympäristön kuvatuki esim. pcs-kuvat, sarjakuvat ja kuvittaminen, kuvakirjat, muistipeli, loogiset kuvasarjat, saduttaminen

Peruslukutaito: ääneen lukeminen lapsille, riittely, lorut, laulut, sanavaraston kartuttaminen, nimeäminen, kirjaimet, äänteet, tavut, kirjoitetut sanat

Numeerinen lukutaito: muodot, loogiset palat, luokittelu, sarjoittaminen, numeropelit, numerot, lukujonotaidot

Medialukutaito:

kirjat, iPad, puhelimet, internet, lehdet, tv, elokuvat, musiikki, digitaaliset pelit, radio

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Laukaassa

Tieto- ja viestintäteknologiataidot ovat osa laaja-alaista kokonaisuutta, joihin kuuluvat tiedot, taidot, arvot ja asenteet. Tvt- osaaminen tarkoittaa kykyä käyttää tietoja ja taitoja

tilanteen edellyttämällä tavalla. Tvt-aidot ovat lasten arjessa esillä joka päivä. Esiopetuksen tehtävänä on tukea lapsen kehittymistä nykypäivän viestinnässä. Lisäksi se antaa uusia mahdollisuuksia eri tavoin oppiville lapsille.

Esiopetuksessa tarjotaan mahdollisuus tutustua erilaisiin viestintävälineisiin. Lapsille opetetaan laitteiden peruskäyttöä, sekä näkemään laitteiden erilaisia käyttömahdollisuuksia. Ryhmän toiminnan dokumentoinnissa hyödynnetään erilaisia viestintäteknologian mahdollisuuksia. Esiopetuksessa käytetään ikätasolle sopivia pelejä, leikkejä ja sovelluksia, jotka tukevat lasten taitojen kehittymistä. Samalla pyritään muodostamaan terve ja luonnollinen suhde tieto- ja viestintäteknologiaan ja myös jatkumoa kouluun. Myös perheiden kanssa keskustellaan lapsen ikätasoisesta ja turvallisesta viestintäteknologian käytöstä.

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Laukaassa

Esiopetuksessa kunnioitetaan ja vahvistetaan lapsen oikeutta tulla kuulluksi. Lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa toisten lasten ja aikuisten kanssa. Lapsia kannustetaan auttamaan toisiaan ja pyytämään apua tarvittaessa. Lasten kanssa esiopetusryhmälle laaditaan säännöt/yhteiset sopimukset, lasten kanssa keskustellaan niiden merkityksestä sekä lapsia ohjataan sääntöjen noudattamiseen. Pyritään rauhalliseen ja kiireettömään ilmapiiriin. Ryhmässä huomioidaan myös lasten erilaiset persoonat. Esiopetuksen toimintaa suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhdessä lasten kanssa.

3. Kasvua ja oppimista tukeva toimintakulttuuri

3.1 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Laukaassa

Toimintakulttuuriin vaikuttavien käytänteiden kehittämisen lähtökohtana on havainnointi ja arviointi päivittäisissä kohtaamisissa lasten ja huoltajien kanssa sekä esiopetusyksikössä. Kehittämiskohteita nostetaan vuorollaan painopistealueiksi ja kehittämisen etenemistä arvioidaan ja dokumentoidaan.

Lasten osallisuutta yhteisön jäsenenä tuetaan monipuolisesti. Esiopetuksen arjessa jätetään tilaa lasten omille ajatuksille ja kiinnostuksen kohteille. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Huoltajilla on mahdollisuus vaikuttaa toimintakulttuurin arviointiin päivittäisissä kohtaamisissa, vanhempainilloissa sekä lapsen esiopetuskeskustelussa. Huoltajille tiedotetaan toimintakauden alussa käytössä olevat yhteydenpitokanavat. Huoltajille toteutetaan myös Laukaan kunnan esiopetuksen arviointikysely vuosittain.

Laukaassa kokoontuu säännöllisesti esiopetuksen ohjausryhmä esiopetuksen toiminnan kehittämiseksi. Esiopetuksen ohjausryhmän tavoitteena on käsitellä paikallistasolla sekä pedagogisia että hallinnollisia esiopetukseen liittyviä asioita huomioiden sekä varhaiskasvatuksen että perusopetuksen kontekstit, joissa esiopetusta toteutetaan.

Esiopettajille järjestetään n. viisi yhteistä tapaamista lukuvuosittain. Esiopettajien tapaamisissa keskustellaan ajankohtaisista asioista, jaetaan kollegiaalisesti osaamista sekä perehdytetään esiopettajia uusiin käytäntöihin. Pedanet-sivustolle kootaan esiopettajien tapaamisista materiaalia esiopettajien työn tueksi. Lisäksi esiopetuksen henkilöstön ammattitaitoa ylläpidetään ja päivitetään koulutusten ja arvioinnin avulla, jota toteutetaan säännöllisesti kehityskeskusteluina ja työtyytyväisyyskyselyinä.

Laukaan kunta osallistuu aktiivisesti esiopetuksen kehittämiseen liittyviin hankkeisiin.

3.2 Oppimisympäristöt esiopetuksessa

Laukaassa

Esiopetushenkilöstön tehtävänä on varmistaa fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen sekä pedagogisesti suunniteltu oppimisympäristö. Oman esiopetusyksikön oppimisympäristön lisäksi oppiminen mahdollistuu Laukaan upeassa luonnossa. Laukaan kunnan ja sen yhteistyökumppaneiden tarjoamat palvelut (mm. kirjasto, museo, liikuntapaikat, seurakunta, paikalliset urheiluseurat, vapaa-aikatoimi Vatti, palvelutalot) monipuolistavat oppimisympäristöjä.

Oppimisympäristöjä pyritään rakentamaan ja muokkaamaan yhdessä lasten kanssa. Oppimisympäristöä muokataan tarpeen mukaan täydentäen tai karsien huomioiden yksittäisten lasten ja ryhmän tarpeet. Myös vanhempien kehitysehdotuksia kartoitetaan ja otetaan huomioon. Rakennetaan ympäristö leikkimiseen, tutkimiseen ja kokeiluun houkuttelevaksi.

Hyvien käytäntöjen jakamiseen pyritään luomaan tilaa ja mahdollisuuksia esiopettajien yhteistyössä. Toimintakulttuuria ja oppimisympäristöjä arvioidaan yksikkökohtaisissa ja esiopettajien yhteisissä suunnittelu- ja arviointipalaverissa vuosittain.

3.3 Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheissa

Laukaassa

Yhteistyö esiopetuksessa

Varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus muodostavat lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen jatkumon. Varhaiskasvatuksen ja koulun tiiviin yhteistyön tavoitteena on oppia tuntemaan toinen toistensa toimintakulttuuria ja -tapoja sekä luoda lapselle tarkoituksenmukainen siirtymä eri vaiheissa.

Laukaassa tehdään monialaista ja tavoitteellista yhteistyötä yli hallintorajojen esiopetuksen ja lasten hyvinvoinnin palveluiden kehittämisessä. Esiopetuksen yhteistyötahoja ovat seututerveyskeskuksen lastenneuvola, terapeutit, psykologi, lääkärit, oppilashuollon työntekijät, perheneuvola sekä sosiaalityö sekä Hyvinvointi- ja perhekeskus Hype. Seurakunnan kanssa tehtävä yhteistyö pohjautuu Opetushallituksen ja Kirkkohallituksen yhteiseen ohjeistukseen.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Esiopetuksen ja huoltajan välisellä yhteistyöllä on merkittävä rooli lapsen hyvinvoinnin turvaamisessa. Huoltajien kanssa pyritään luomaan tasa-arvoinen ja luottamuksellinen yhteistyö, jossa lasta koskevia huomioita voidaan vaihtaa tasa-arvoisesti. Huoltajien kanssa pidetään yhteyttä päivittäisissä kohtaamisissa tai riittävän tiiviisti viestejä vaihtaen mm. sähköpostilla, reissuvihkojen välityksellä, puhelimitse tai Wilmassa. Huoltajille tiedotetaan heti syksyllä käytössä olevat viestikanavat huolellisesti ja tarvittaessa opastetaan niiden käyttöön. Esiopetusryhmän toiminnasta tiedotetaan huoltajia yksikön päättämällä ja ilmoittamalla tavoilla. Vastuu yhteydenpidosta on sekä henkilökunnalla että huoltajilla.

Esiopetuksen alkuvaiheessa järjestetään vanhempainilta huoltajille.

VANHEMPAINILLAN SISÄLTÖ:

- Esiopetusryhmän käytännöt esim. esiopetusajat, tiedotus
- Esiopetusvuoden tavoite, keskeiset sisällöt ja toimintatavat
- Yhteistyö huoltajien kanssa
- Lapsen kehityksen ja oppimisen arviointi esiopetuksessa
- Lapsen esiopetussuunnitelma ja muut asiakirjat Wilmassa
- Kolmiportaisen tuen järjestelyt, erityisopettajan työ esiopetusryhmässä
- Esiopetuksen oppilashuollon palvelut ja toimijat, esiopetuksen yhteisöllinen oppilashuolto
- Yhteistyökäytännöt koulun aloitukseen liittyen

Jokaiselle lapselle laaditaan yhdessä huoltajan kanssa Esiopetuksen oppimissuunnitelma syksyllä, ja esiopettaja vastaa sen kirjaamisesta Wilmaan. Tarvittaessa oppimissuunnitelmaa päivitetään esiopetusvuoden aikana. Keväällä pidetään huoltajien kanssa arviointi- ja palautekeskustelu, ja arviointi kirjataan lapsen oppimissuunnitelmaan.

Yhteistyö siirtymävaiheissa

Käsitettä nivelvaihe käytetään siirtymävaiheissa siirryttäessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kouluun. Opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömien tietojen siirtämisestä huolehditaan lapsen edun mukaisesti. Esiopetuksen tai koulunkäynnin kannalta välttämättömän tiedon siirtäminen nivelvaiheissa on tärkeää, jotta opettaja pystyy alusta asti huomioimaan oppilaan vahvuudet ja tuen tarpeet. Yhteistyön eri nivelvaiheissa tulee olla suunnitelmallista. Yhteistyötä kehitetään ja arvioidaan yhdessä opetuksen järjestäjän johdolla.

Lasten kasvun tukemisen ja oppimisen sujuvuuden vuoksi nivelvaiheet suunnitellaan ja niitä arvioidaan yhteistyössä huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön / koulun opettajien kanssa, tarvittaessa myös monialaisessa yhteistyössä. Nivelvaiheisiin järjestetään tutustumispäivät sekä esiopetuksen aloittaville, että kouluun siirtyville lapsille. Tavoitteena on lapsen eheä opinpolku varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja siitä perusopetukseen.

Esiopetuksen aloitus

Esiopetukseen ilmoittaudutaan Wilman kautta. Huoltajat saavat tiedon esiopetuspaikasta huhtikuussa. Laukaassa esiopetusta annetaan sekä koulujen että päiväkotien esiopetusryhmissä. Lapsilla ja heidän huoltajillaan on mahdollisuus tutustua tulevaan esiopetusryhmään kevään/kesän aikana. Tutustumiskäynnin tiedottamisesta huolehtivat esiopettajat, kun esiopetusryhmät on muodostettu.

Varhaiskasvatuksesta esiopetukseen siirryttäessä avoin yhteistyö vanhempien kanssa on siirtymävaiheen ja esiopetuksen aloituksen sujuvuuden kannalta merkityksellistä. Yhteistyöllä varmistetaan esiopetuksen laatua sekä vahvistetaan lasten ja huoltajien osallisuutta.

Lapsella ja huoltajilla on oikeus siihen, että opetuksen järjestämistä tukevat tiedot siirtyvät lapsen mukana esiopetukseen. Käytössä on Esiopetukseen siirtyvän lapsen esitiedot -lomake, jonka täyttävät edellinen varhaiskasvatusryhmä/kerhotoiminta/lapsen huoltajat. Huoltajan kanssa yhteistyössä neuvolan terveydenhoitaja ottaa tarvittaessa yhteyttä esiopetusryhmään tai erityisopettajaan lapsen opetuksen kannalta tärkeistä tiedoista.

Jos lapselle on aiemmin varhaiskasvatuksessa laadittu lapsen varhaiskasvatussuunnitelma, se toimii tiedonsiirtona esitietolomakkeen lisäksi. Edellisen toimintakauden lapsiryhmän työntekijä vastaa tiedonsiirrosta. Mikäli lapsi siirtyy toiseen kuntaan esiopetukseen, lähettävällä taholla on vastuu tiedonsiirrosta edellisen toimintakauden varhaiskasvatussuunnitelman muodossa.

Lapsen siirtyessä kouluun

Esiopettaja täyttää jokaisesta kouluun siirtyvästä lapsesta tiedonsiirtolomakkeen yhteistyössä huoltajien kanssa. Tiedonsiirtolomake luovutetaan tulevan koulun luokanopettajalle tai erityisopettajalle, ja järjestetään tarvittavat tiedonsiirtopalaverit esiopetuksen ja koulun opettajien kesken. Lapsen esiopetussuunnitelma siirtyy Laukaan perusopetukseen, ja näkyy opettajalle Wilmassa, kun koulu alkaa.

Yhteistyö esiopetuksen ja alkuopetuksen siirtymävaiheessa tapahtuu yhdessä laaditun Laukaan esiopetuksen vuosikellon mukaisesti. Yhteistyötä koulun kanssa tehdään pääsääntöisesti esiopetusvuoden keväällä. Kevään aikana mahdollisuuksien mukaan tehdään tutustumiskäyntejä alkuopetukseen, koulun ympäristöön tai kouluruokailuun. Yhteistyötä tehdään lähikoulujen kanssa sovituilla tavoilla.

Mikäli lapsen esiopetuspaikka vaihtuu Laukaan alueella kesken vuoden, opetuksen järjestäjä avaa lapsen Wilma-kirjaukset uuden ryhmän esiopettajalle. Esiopetuspaikan vaihtuessa kesken vuoden toiselle paikkakunnalle, esiopettaja arkistoi siihen mennessä tehdyt lasta koskevat kirjaukset. Esiopettaja vastaa esiopetussuunnitelman ja muiden tarvittavien asiakirjojen siirtämisestä lapsen uuteen esiopetuspaikkaan. Mikäli lapsi aloittaa koulun muualla kuin Laukaassa, esiopettaja vastaa esiopetussuunnitelman ja muiden tarvittavien asiakirjojen siirtämisestä lapsen tulevaan kouluun.

4. Esiopetuksen toteuttamisen periaatteet

4.1 Monipuoliset työtavat

Laukaassa

Esiopetusvuoden alussa annetaan tarpeeksi aikaa leikille ja ryhmäytymiselle, jota aikuinen aktiivisesti ohjaa. Tavoitteena on luoda ryhmä, johon kaikkien on mukava tulla ja jonka osaksi kaikki voivat kokea kuuluvansa. Toimivaa ryhmää rakennetaan koko toimintakausi. Työ- ja toimintatavat selkiytyvät ja konkretisoituvat, kun lapsiryhmä ja lapsen yksilölliset tarpeet selviävät. Jatkuva havainnointi on tärkeää. Tavoitteena on löytää lapselle ominainen tapa oppia ja toimia.

Omaehtoinen ja ohjattu leikki ovat esiopetuksen keskeinen työtapo. Yhdessä työskentelyä harjoitellaan pareittain, pienryhmissä tai isommassa lapsiryhmässä erilaisten pelien, tehtävien ja leikin avulla. Esiopetuksessa annetaan mahdollisuus tutkimiseen, kokeiluun ja ihmettelyyn. Esiopetuksessa luodaan keskustelemaa ja pohtivaa ilmapiiriä; yhdessä keskustelemalla ja hankkimalla tietoa syvennetään tietoutta lapsia kiinnostavista aiheista.

Toiminnan suunnittelussa otetaan huomioon lasten toiveet ja tarpeet sekä vanhemmilta saatu palaute. Työskentelyssä huomioidaan toiminnallisuus. Osallisuus innostaa lapsia harjoittelemaan erilaisia työtapojen, kuten esimerkiksi projektit, tiedonhankinta, oma ilmaisu ja kynätyöskentely.

4.2 Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena

Laukaassa

Esiopetuksessa noudatetaan jatkuvan arvioinnin ja kehittämisen periaatetta. Siihen osallistuvat esiopetuksen henkilöstö, huoltajat ja lapset. Arviointi koostuu dokumenteista aiemmista kasvuympäristöistä (lapsen varhaiskasvatussuunnitelma, tiedonsiirtona toimiva tai perheiltä saatava esitietolomake), havainnoista ja palautteesta.

Lapselle tehdään syksyllä lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma yhdessä huoltajien kanssa. Esiopettaja kirjaa oppimissuunnitelmaan tavoitteita sekä lapsen henkilökohtaisia oppimiseen, kasvuun ja kehitykseen liittyviä suunnitelmia esiopetusvuodelle.

Laukaassa on käytössä kaikille esioppilaille yhteiset tuentarpeen kartoitustehtävät, jotka on kirjattu esiopetuksen vuosikelloon ja seulontasuunnitelmaan. Lapsen saamat kartoitustehtävien tulokset kirjataan Wilmaan, jossa ne ovat myös huoltajien nähtävillä. Oppimissuunnitelmaa laadittaessa ja arvioitaessa otetaan huomioon kartoitustehtävistä saatuja tietoja. Oppimissuunnitelmaa arvioidaan keväällä yhdessä huoltajan kanssa.

Lapselle annetaan päivittäin kannustavaa ja rohkaisevaa palautetta. Lapsi voi itsekin havaita edistymistään kootuista dokumenteista (eskarikirja, kansio tai muu lapsen tekemä tuotos). Lasta ohjataan arvioimaan omia onnistumisiaan sekä sitä, mitä pitää vielä harjoitella.

Esikouluvuoden päätteeksi lapselle annetaan esiopetuksen osallistumistodistus. Esiopetuksen osallistumistodistukseen ei laiteta määrittelyä lapsen kasvun ja oppimisen etenemisestä tai kuvausta lapsen toiminnasta tai persoonasta. Jokaisessa esiopetusryhmässä voidaan lisäksi päättää, annetaanko esiopetuksen osallistumistodistuksen lisäksi muita dokumentteja lapsen esiopetusvuodesta.

4.3 Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet

Laukaassa

Ilmaisun monet muodot

Esiopetuksen tehtävä on kehittää lasten ilmaisua kädentaitojen sekä musiikillisen, suullisen ja kehollisen ilmaisun perustaitoja harjoittelemalla. Kulttuurin ja ilmaisun eri muotoihin tutustuminen vahvistaa lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä monilukutaidon kehittymistä.

Esiopetuksessa tarjotaan lapselle monipuolisia mahdollisuuksia itsensä ilmaisuun, tarjoamalla kokemuksia niin kädentaidoista, musiikista, kehollisesta ja suullisesta ilmaisusta. Eri ilmaisumuotojen käyttö esiopetuksen arjessa ja juhlissa tarjoaa mahdollisuuksia tuoda esille kulttuurista monimuotoisuutta ja iloita siitä. Myös lasten oppimisedellytykset, sosiaaliset taidot ja myönteinen minäkuva vahvistuvat, kun lapset tutkivat, tulkitsevat ja ilmaisevat itseään ja maailmaa erilaisia ilmaisun taitoja harjoittelemalla. Harjoittelu tukee myös lasten keskittymiskyvyn ja itsesäätelytaitojen kehittymistä.

Opetus suunnitellaan niin, että lapset saavat elämyksiä taiteesta sekä kokemuksia luovasta prosessista ja siihen kuuluvasta suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin kokonaisuudesta. Toiminnan tuotoksia tarkastellaan yhdessä, ja yhteinen tekeminen näkyy oppimisympäristöissä. Lasten ilmaisussa ja työskentelyn dokumentoinnissa käytetään monipuolisesti erilaisia materiaaleja ja välineitä. Opetuksessa hyödynnetään eri oppimisympäristöjä sekä lähiseudun kulttuuritarjontaa.

Musiikillinen ilmaisu

Esiopetuksessa tarjotaan lapselle monipuolisia musiikillisia kokemuksia integroituna esiopetuksen arkeen ja eri sisältöalueisiin. Musiikkikasvatuksen avulla lisätään lapsen luovuutta, rohkaisua ilmaista itseään, tunteiden tunnistamista, onnistumisen iloa ja yhdessä tekemisen riemua. Tutustutaan monipuolisesti erilaisiin lauluihin ja soittimiin sekä musiikkiliikuntaan. Kuunnellaan erilaista musiikkia ja havainnoidaan musiikillisia elementtejä; esimerkiksi rytmiä, voimakkuutta ja sointivärejä. Erilaisia juhlia varten rakennetaan myös musiikillisia kokonaisuuksia, joihin jokainen pääsee osallistumaan.

Kädentaidot

Esiopetuksessa lapsille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia erilaisiin materiaaleihin tutustumiseen. Kädentaitojen ja kuvallisen ajattelun avulla lapsia rohkaistaan luovaan ilmaisuun kuunnellen lasten omia ideoita ja pohditaan yhdessä keinoja toteuttaa niitä. Kädentaitojen avulla harjoitellaan hienomotorisia perustaitoja. Samalla harjoitellaan myös maltillista työskentelyä monivaiheisten töiden aikana, sekä ohjeiden mukaan toimimista.

Kuvallinen ajattelu ja kuvailmaisu

Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua erilaisiin kuvantekemisen tapoihin, välineisiin ja materiaaleihin. Lapsia kasvatetaan esteettisyyden arvostamiseen omissa ja muiden töissä sekä koko ympäristössä. Opitaan myös arvostamaan rakennettua ympäristöä sekä luonnon ympäristön kohteita. Valmiiden töiden avulla opitaan myös tarkastelemaan töitä eri näkökulmista ja nautitaan siitä, että lapsi voi itse luoda jotain kaunista. Töitä arvostetaan laittamalla ne kauniisti esille.

Suullinen ja kehollinen ilmaisu

Erilaiset lorut, runot, riimit ja lastenkirjallisuus ovat tärkeä osa esiopetuksen arkea ja niitä hyödynnetään päivän eri tilanteissa. Esiopetuksessa rohkaistaan lapsia suulliseen ilmaisuun ja mahdollistetaan jokaiselle lapselle kuulluksi tuleminen. Esiopetuksessa annetaan tilaa ja aikaa keskusteluille lapsille tärkeistä asioista. Ryhmässä opetellaan esillä olemista, tunteiden

ilmaisua sekä omien mielipiteiden ilmaisua. Lapsia rohkaistaan luovaan ilmaisuun sekä suunniteltujen prosessien ja spontaanisti nousevan ilmaisun kautta. Ilmaisumuotoina voidaan käyttää esimerkiksi leikkiä, draamatoimintaa, sanataidetta ja tanssia.

Kielen rikas maailma

Laukaassa

Kuunteleminen ja puhuminen

Esiopetuksessa luodaan paljon tilanteita keskustelulle ja kuuntelulle. Näissä tilanteissa opetellaan aktiivisesti ryhmässä toimimisen taitoja; kuuntelemaan keskittyneesti toista sekä rohkaistaan jokaista ilmaisemaan itseään. Kiireettömyys ja pysähtyminen hetkeen ovat tärkeitä, jotta voidaan aidosti kohdata lapsi. Turvallisessa ilmapiirissä lapsi rohkaistuu tuomaan esiin ajatuksiaan ja myös huoliaan ja pelkojaan, joita voidaan yhdessä pohtia ja keskustella. Samalla opitaan myös kuuntelemaan erilaisia näkemyksiä. Esiopetuksessa opetellaan keskittymään kuuntelemiseen ja harjoitellaan kuullun muistamista, sekä opetellaan esittämään tarkentavia kysymyksiä ja myös pysymään aiheessa.

Lukeminen ja kirjoittaminen

Esiopetusvuonna herätellään lapsen kiinnostusta lukemiseen, kirjoittamiseen ja kirjaimiin. Esiopetuksessa mallinnetaan puheen muuttamista kirjoitetuksi kieleksi. Lasta innostetaan tutkimaan ja havainnoimaan kielen rakenteita (sanat, tavut, kirjaimet, äänteet).

Lapselle lukeminen on esiopetusryhmissä tärkeässä roolissa. Esiopetuksessa käytetäänkin monipuolisia materiaaleja (sadut, runot, riimit, tietokirjat, sarjakuvat jne.) Näitä valitessa huomioidaan myös lasten oma kiinnostus ja lapsilta esiin nousevat aiheet. Esiopetuksessa hyödynnetään mm. kirjastojen/ kirjastoautojen tarjontaa ja tutustutaan erilaisiin tieto- ja viestintävälineisiin.

Oma tuottaminen

Esiopetuksessa huomioidaan lasten kielelliset lähtötasot tarjoamalla sopivia haasteita omaan kielelliseen tuottamiseen. Ympäristö luodaan erilaisin materiaalein ja välinein piilo-oppimista mahdollistavaksi (ympäristön sanoittaminen, liitutaulut, magneettikirjaimet, leimasimet, kynät ja paperit saatavilla yms.). Lapsia rohkaistaan ja annetaan heille tilaisuuksia olla esillä yksin ja yhdessä, tartutaan lasten ideoihin ja syvennetään niitä. Lapsia innostetaan myös luomaan omia tarinoita (sadutus) ja runoja. Myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään lasten omien taitojen mukaan (kirjaimet, sanat, nimet jne.).

Lastenkirjallisuus

Esiopetuksessa tutustutaan mahdollisimman monipuolisesti erilaisiin kirjallisuuden muotoihin. Yhdessä lasten kanssa muokataan ja monipuolistetaan luettuja tekstejä (esim. musiikkisatu, draama, pöytäteatterit). Lastenkirjallisuutta yhdistetään monipuolisiksi kokonaisuuksiksi ja tarjotaan lapsille kokonaisvaltaisia elämyksiä (kuvataide, musiikki, liikunta). Luettuihin teksteihin syvennytään ja keskustellaan esiin nousevista kysymyksistä.

Motoriikka

Motorisia harjoitteita hyödynnetään opetellessa löytämään kielen rytmiä (esim. hyppyradat lorun rytmissä, taputusleikit jne.) Erilaisten leikkien ja harjoitusten avulla opetellaan hahmottamaan tilaa ja suuntaa. Kiinnitetään huomiota kynäkäyttöön ja oikeanlaisen kynäotteen löytämiseen.

Vertaileva kielitaito

Lasten kanssa keskustellaan erilaisista tavoista kommunikoida (esim. viittomat, kuvat). Ryhmässä tartutaan myös esiin nouseviin teemoihin (esim. lasten tekemät matkat, laulut muilla kielillä) ja huomioidaan lasten kielitaustat. Samalla lapsia autetaan havaitsemaan ympäröivän maailman kielellinen ja kulttuurinen rikkaus ja kiinnostavuus.

Minä ja meidän yhteisömme

[Laukaassa](#)

Historia ja perinne

Lapsia herätellään miettimään vanhoja aikoja ja historiaa lapsilta itseltään esiin nousevista aiheista. Vertaillaan, millaista oli ennen ja millaista on nyt. Esiopetusryhmän kanssa voidaan tutustua lähiympäristön kohteisiin (museot, kansallismaisema). Ryhmässä voidaan myös järjestää esim. isovanhempien päiviä, tehdä vierailuja vanhainkoteihin ja hyödyntää eri järjestöjen tarjoamaa yhteistyötä. Huomioidaan erilaisia perinteisiä juhlapäiviä.

Ettinen kasvatus

Esiopetuksessa noudatetaan hyviä tapoja sekä opetellaan huomioimaan toisia. Tarinoiden, draaman ja leikin keinoin pohditaan eettisestä näkökulmasta esiin nousevia tilanteita, kysymyksiä ja tunteita, sekä opetellaan näkemään asioita myös toisen näkökulmasta. Esiopetuksen arjessa harjoitellaan jokaisen kuulluksi tulemistä, neuvottelutaitoja sekä tilanteiden sopimista. Ryhmiin luodaan myös yhdessä sovittuja sääntöjä.

Uskonnot ja katsomukset

Esiopetuksessa huomioidaan vuoden kirkolliset juhlapyhät ja tutustaan niihin liittyviin perinteisiin. Ryhmissä voidaan tehdä yhteistyötä Laukaan seurakunnan kanssa esim. osallistumalla seurakunnan järjestämiin tilaisuuksiin (mm. Helmi-hetket). Toiminnassa huomioidaan perheiden erilaiset katsomukset ja mahdollisuuksien mukaan tutustutaan niihin. Katsomuskasvatus liitetään arjen asioihin, juhliin ja ajankohtaisiin tapahtumiin, joilla on uskonnollista tai katsomuksellista merkitystä. Tavoitteena on auttaa lapsia ymmärtämään ja kunnioittamaan sekä omia että toisten lasten ja perheiden erilaisia katsomuksellisia perinteitä sekä niihin liittyviä tapoja ja käsityksiä.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

[Laukaassa](#)

Matemaattiset taidot

Esiopetuksessa luodaan ja vahvistetaan pohjaa matematiikan oppimiselle. Esiopetuksessa huomioidaan erilaiset oppijat käyttämällä eri aistikanavia hyödyntäviä opetusmenetelmiä. Lasta ohjataan kiinnittämään huomiota luonnollisissa arkipäivän tilanteissa ilmeneviin matemaattisiin ilmiöihin. Matemaattisia ilmiöitä havainnollistetaan ja konkretisoidaan toiminnallisten leikkien, tarinoiden, laulujen, liikunnan, työtehtävien, keskustelujen ja pelien avulla. Lasten kiinnostusten kohteita hyödynnetään oppimisen järjestämisessä.

Lapsen myönteistä suhtautumista matematiikkaa kohtaan tulee tukea. Hänen tulisi kokea matematiikan oppiminen mielenkiintoiseksi ja haastavaksi toiminnaksi, joka on merkityksellistä ja mielekästä. Oppimistilanteissa lapsella on aktiivinen rooli ja hänen luontaista kykyään ihmetellä ja tutkia tuetaan.

Matemaattisten taitojen oppiminen edellyttää erilaisten käsitteiden ymmärtämistä ja aikakäsitteiden hahmottamista. Lukumäärien, luokittelun, vertailun, mittaamisen ja sarjoittamisen avulla lapsi tutkii ja jäsentää ympäristönsä esineitä, kappaleita, kuvioita, aineita ja ilmiöitä muotojen ja määrien sekä muiden ominaisuuksien perusteella.

Esiopetuksessa on tärkeää kehittää lapsen keskittymistä, kuuntelemista, kommunikointia ja ajattelun taitoja. Matemaattisen ajattelun kehittämisessä on tärkeää, että lapsi oppii tarkkailemaan myös omaa ajatteluaan. Lasta on kannustettava kertomaan, mitä ja miten hän ajattelee. Aikuisen tehtävänä on rakentaa oppimisympäristö, joka tukee ja edistää jokaisen lapsen yksilöllistä matemaattisen ajattelun kehittymistä.

Teknologiakasvatus

Lasten kanssa havainnoidaan ja pohditaan teknologisia ratkaisuja. Lapset tutustuvat teknologiaan ideoimalla ja rakentamalla erilaisia rakennelmia ja luomaan niihin teknisiä ratkaisuja. Lasta kannustetaan innovatiivisuuteen ja tuomaan esille omia ideoitaan sekä perustelemaan niitä.

Ympäristökasvatus

Laukaassa hyödynnetään lähiympäristöjen tarjoamia mahdollisuuksia tutustua ja oppia luonnossa. Lähiympäristöä tehdään lapsille tutuksi liikkumalla luonnossa monipuolisesti eri vuodenaikoina. Mahdollisuuksien mukaan toteutetaan myös suunniteltuja retkiä lähiretkikohteisiin. Samalla lapsia opetetaan toimimaan vastuullisesti ja kunnioittamaan luontoa kestävän kehityksen arvojen mukaisesti.

Kasvan ja kehityksen

Laukaassa

Liikunta

Toiminnallisuus ja liikkuminen on luonteva osa lapsen esiopetuspäivää. Lapsella on luontainen tarve liikkua. Esiopetuksessa toteutetaan valtakunnallisia liikuntasuosituksia. Aikuisen myönteinen ja kannustava ote ohjaa lasta omaehtoiseen ja tutkivaan liikkumiseen ohjatun liikkumisen lisäksi. Lapsille mahdollistetaan liikunnallisia leikkejä sisätiloissa. Tarjolla olevat liikuntavälineet asetellaan lasten saataville ja niitä kannustetaan käyttämään. Ulkoiluissa liikuntaleikit ovat luonteva osa päivää. Liikunnan kautta lapset pääsevät harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja sekä toisten huomioimista. Liikuntaa hyödynnetään myös eri teemojen toiminnallisessa oppimisessa.

Laukaan hienot ja luonnonkauniit maisemat tarjoavat mahdollisuuden patikoida, retkeillä ja hiihtää kylissä ja taajamissa. Retkeilyreittien varsilla olevat useat kodat ja laavut ovat hyödynnettävissä lasten kanssa retkeillessä. Kunnassamme on mahdollisuus hyödyntää paikallisia urheilupaikkoja ja -halleja (Peurunka, Ice cat-areena), hiihtolatuja, kunto- ja pururatoja mahdollisuuksien mukaan. Myös monipuolisia lähimetsiä sekä leikkipuistoja hyödynnetään ulkoiluissa, joissa lapset pääsevät liikkumaan omaehtoisesti leikin kautta.

Ruokailu ja kuluttaminen

Ruokailu on yksi tärkeä osa esiopetuspäivää. Se tarjoaa tilaisuuden opetella monipuolista syömistä sekä keskustelua mm. ruokailutavoista ja terveellisistä elämäntavoista. Esiopetuksessa voidaan järjestää erilaisia ruuanvalmistus - ja leipomispäiviä, jolloin tutustutaan ruoka-aineiden alkuperään, ruuanvalmistukseen ja totutellaan erilaisiin makuihin. Ryhmissä voidaan myös mahdollisuuksien mukaan osallistua erilaisiin ruokaan ja kestävään kehitykseen liittyviin hankkeisiin ja projekteihin.

Vastuullista kuluttamista ja kierrättämistä toteutetaan esim. käyttämällä hyödyksi mahdollisimman paljon erilaisia kierrätysmateriaaleja, kiinnittämällä lasten huomio ruokahävikkiin tai kunnostamalla huonekaluja ja leluja sen sijaan, että ostettaisiin aina uutta. Esiopetusryhmissä harjoitellaan kierrättämistä lajittelemalla roskia sekä keskustellaan kierrätyksen merkityksestä lapsia kiinnostavilla tavoin.

Hyvinvointi ja terveys

Kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin kuuluvat riittävä lepo, liikkuminen, ravinto, omasta terveydestä ja hygieniasta huolehtiminen. Lasten kanssa käsitellään hyvinvointiin liittyviä aiheita ja lapsia opastetaan ikätasoisesti huolehtimaan hyvinvoinnista. Yhteistyötahojamme terveyden ja hyvinvoinnin saralla ovat paikalliset neuvolat, hammashoitola ja kouluterveydenhoitajat. Yhteistyömuotoja ovat tutustumiskäynnit ja vierailut (esim. hammashoitajan vierailu eskarissa).

Esiopetuspäivän aikana esiopettaja ja muu henkilöstö vastaavat lapsen hyvinvoinnin ja terveyden seuraamisesta, ja ovat tarvittaessa yhteydessä huoltajiin esimerkiksi lapsen sairastuessa tai tapaturman sattuessa.

Turvallisuus

Esiopetuksessa kiinnitetään huomiota turvallisen ympäristön luomiseen. Turvallinen ja luottavainen ilmapiiri antaa lapselle rohkeutta pyytää apua tarvittaessa ja kertoa vaaratilanteista aikuiselle. Ongelmatilanteisiin etsitään ratkaisuja ja kiusaamiseen puututaan.

Laukaan kunnassa on laadittu kiusaamisen ennaltaehkäisyn ja puuttumisen suunnitelmat, ja jokainen toimintayksikkö tarkentaa niitä tarvittavilla lisäyksillä. Koulujen esiopetusryhmät käyttävät koulujen suunnitelmia ja päiväkotien esiopetusryhmät varhaiskasvatuksen suunnitelmia.

Esiopetusyksiköt päivittävät pelastus- ja kriisisuunnitelmansa vuosittain. Arkipäivän tilanteista poikkeaviin tapahtumiin (esim. retket, yökoulu) laaditaan omat turvallisuus ja/tai retkisuunnitelmat. Kriisitilanteissa pyydetään ulkopuolista apua kriisisuunnitelman ohjeiden mukaisesti. Palo- ja pelastautumisharjoituksia järjestetään säännöllisesti, lapset ovat näissä myös mukana.

Esiopetusryhmän lähialueen liikenteessä harjoitellaan liikkumaan muistaen turvallisuus ja kiireettömyys. Samalla harjoitellaan turvallisia liikenteessä liikkumisen taitoja ja sääntöjä. Kevyenliikenteenväylien ja katuvalaistuksen puuttuminen maaseutualueilla pitää ottaa huomioon lasten turvallisuuskasvatuksessa. Esiopetuksen kuljetusoppilaiden kanssa keskustellaan turvallisesta esiopetusmatkasta ja sovituista säännöistä.

4.4 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Laukaassa

Laukaassa esiopetusta annetaan suomeksi kaikissa esiopetusryhmissä.

Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset huomioidaan esiopetuksessa yksilöllisesti. Vieraskielisen tai monikielisen lapsen suomen kielen oppimista tuetaan esiopetuksen yleisten periaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti, ja järjestetään muun esiopetuksen yhteydessä lapsen omassa esiopetusryhmässä. Suomen kielen oppimisen tuki voidaan järjestää yleisessä, tehostetussa tai erityisessä tuessa riippuen lapsen kehityksen ja oppimisen tuen tarpeen kokonaistilanteesta.

Kaksikielinen esiopetus

Kaksikieliset esiopetusryhmät Laukaassa

Laukaassa ei järjestetä esiopetusta kaksikielisissä esiopetusryhmissä.

Laajamittainen kaksikielinen esiopetus

Laukaassa

Laukaassa ei järjestetä kielikylpy- tai laajamittaista kaksikielistä esiopetusta.

Kielirikasteinen esiopetus

Esiopetusryhmät voivat oman harkintansa mukaan toteuttaa kielirikasteista esiopetusta ryhmän toiminnan osana. Tällöin opetuksessa käytetään suunnitellusti ja säännöllisesti muuta kuin suomen kieltä osana esiopetusta. Lapsille tarjotaan mahdollisuus oppia ja käyttää vierasta kieltä jo ennen perusopetuksen alkua ja tuoda monikielisyyttä lasten arkeen.

5. Lapsen kasvun ja oppimisen tuki

5.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Laukaassa

Laukaassa noudatetaan kolmiportaisen tuen malli sekä varhaisen tuen periaatetta. Varhaisella tuella tarkoitetaan, että lapsi saa tukea mahdollisimman varhain tai heti tuen tarpeen ilmetessä. Esiopettaja ottaa opetuksen suunnittelussa lapsen tuen tarpeen huomioon heti, ja saa siihen tarvittaessa apua erityisopettajalta kaikilla tuen portailla. Varhaisen tuen toimintamallin mukaan toimitaan tiiviissä yhteistyössä lapsen huoltajien ja muiden asiantuntijoiden kanssa. Kun huoli lapsen kehityksestä tai oppimisesta herää, esiopettaja on yhteydessä erityisopettajaan ja lapsen huoltajiin. Lasta tuetaan tiiviillä yhteistyöllä ja tarvittaessa tuen suunnittelussa hyödynnetään muiden asiantuntijoiden, kuten psykologin, lääkärin, toiminta- tai puheterapeutin, näkemyksiä.

Laukaassa tuki järjestetään lapselle ensisijaisesti omassa esiopetusryhmässä lähipäiväkoti/koulu-periaatteella. Joskus lapsen etu ja riittävän tuen saaminen voi vaatia siirtymistä toiseen ryhmään tai yksikköön. Ryhmiä järjestellään lasten tarpeiden mukaan joustavasti.

Laukaassa erityisopettajat toimivat esiopetusryhmissä kaikilla tuen portailla. Koulujen esiopetusryhmät ovat koulujen erityisopettajien työn piirissä, varhaiskasvatuksen konsultoivat erityisopettajat ovat päiväkotien esiopetusryhmien resurssina. Päiväkodissa esiopetusryhmässä voi työskennellä varhaiskasvatuksen erityisopettaja esiopettajana vastaten oman ryhmänsä tuen järjestelyistä. Esiopetuksen opetussuunnitelmassa käytetään nimikettä erityisopettaja kuvaamaan kaikkia edellä mainittuja tapauksia.

Esiopetuksessa lapsen oppimisen tuen tarpeita arvioidaan ja taitojen kehittymistä seurataan kartoitus-tehtävien avulla Laukaan esiopetuksen yhteisen seulontasuunnitelman mukaisesti, jotta tuen tarpeet huomataan ja ehkäistään vaikeuksien kasaantumista. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota erityisesti kielellisiin ja matemaattisiin valmiuksiin, motoriikkaan, hahmotukseen ja työmuistiin. Alkukartoitustehtävien lisäksi esiopettaja tai erityisopettaja voi käyttää muita arviointi- tai kartoitustehtäviä tuen tarpeen arvioinnin tukena. Lapsen esiopetuksessa tehtyjen arviointitehtävien tulokset kirjataan Wilmaan lapsen tietoihin.

Esiopetuksen nivelvaiheissa kiinnitetään erityistä huomiota tukea tarvitsevien lasten yhtenäisen opinpolun toteutumiseen. Yhteiset käytännöt nivelvaiheessa auttavat lapsen oppimisen seurannassa ja tuen tarpeiden määrittelyssä heti esiopetuksen tai koulun alkuvaiheessa. Vastuu tiedonsiirrosta on lähettävällä taholla.

Lapsen aloittaessa esiopetuksen tiedonsiirtona toimii lapsen edellisen toimintakauden varhaiskasvatussuunnitelma. Esiopetusvuoden keväällä lapsia vastaanottavien koulujen erityisopettajat tekevät yhteistyötä alueen esiopetusryhmien kanssa. Tehostetun tai erityisen tuen lapsen kevään esiopetuskeskusteluun kutsutaan lapsen tuleva opettaja ja/tai erityisopettaja mukaan. Esiopetuksessa tehdyt Wilma-kirjaukset siirtyvät kouluun tulevalle opettajalle.

Kaikilla tuen portailla järjestetään tarvittaessa lapselle ja perheelle oppilashuollon palveluita. Esiopetuksen kolmiportaisen tuen ja oppilashuollon kehittämisessä tehdään tiivistä monialaista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa yli hallintorajojen.

Kolmiportainen tuki esiopetuksessa

	YLEINEN TUKI		TEHOSTETTU TUKI		ERITYINEN TUKI
	Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma	Pedagoginen arvio	Lapsen tehostetun tuen oppimissuunnitelma	Pedagoginen selvitys	HOJKS
Kirjausvastuu	esiopettaja	esiopettaja erityisopettajaa konsultoiden	esiopettaja ja erityisopettaja yhdessä	erityisopettaja	erityisopettaja
		Siirtyminen tehostettuun tukeen: erityisopettaja		Päätös erityisestä tuesta: sivistysjohtaja	

5.2 Yhteistyö huoltajan kanssa tuen aikana

Laukaassa

Lapsen kasvun ja tuen perustana esiopetuksessa ovat yhteistyössä huoltajien kanssa sovitut, kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä tukevat tavoitteet. Mikäli lapsen kehityksessä herää huoli, asia tulee ottaa huoltajien kanssa puheeksi. Huolen voi ottaa puheeksi myös huoltaja. Huoltajien kanssa keskustellessa käydään läpi lapsen tuen eri muodot ja korostetaan kolmiportaisen tuen olevan mahdollisuus jokaiselle lapselle. Tukea annetaan tarvittava aika ja esimerkiksi tehostettu tuki voidaan purkaa, ja lapsi voi siirtyä takaisin yleisen tuen piiriin. Keskustelussa huoltajien kanssa pyritään löytämään yhteinen ymmärrys lapsen tuen tarpeista ja tuen järjestämisestä. Huoltajat eivät voi kieltäytyä pedagogisten asiakirjojen kirjaamisesta ja tuen järjestämisestä, mikäli se nähdään lapselle tarpeellisena.

Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmat laaditaan yhteistyössä huoltajien kanssa esiopetuskeskustelussa syksyllä ja arviointikeskustelussa keväällä. Lähtökohtaisesti huoltaja on osallistujana näissä keskusteluissa.

Lapselle kirjatut tuen asiakirjat ovat huoltajien nähtävillä Wilmassa, ja lukuoikeus tulee määritellä huoltajille kohtuullisen ajan kuluessa esiopetuskeskustelun, muun yhteistyöpalaverin tai asiakirjan kirjaamisen jälkeen. Myös esiopetuksessa tehtyjen kartoitustehtävien tulosten tulee olla huoltajan nähtävillä Wilmassa.

5.3 Yleinen tuki

Laukaassa

Esiopetuksessa yleisellä tuella pyritään vastaamaan jokaisen lapsen yksilöllisten vahvuuksien ja tarpeiden huomioon ottamiseen. Tätä edesauttavat lapsen tarkka havainnointi, erilaiset työtavat ja pedagogiset menetelmät, ryhmien joustava muuntelu, pienryhmätoiminta sekä yhteistyö huoltajien, muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden kesken.

Esiopettaja laatii kaikille lapsille esiopetusvuoden syksyllä [lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman](#) yhdessä vanhempien kanssa ja se kirjataan Wilmaan. Esiopettaja vastaa oppimissuunnitelman kirjaamisesta. Esiopetuksen toiminnan suunnittelussa otetaan huomioon jokaisen lapsen oppimissuunnitelmaan kirjatut tavoitteet ja sovitut menetelmät.

Yleisen tuen piirissä olevan lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaa arvioidaan vähintään kerran vuodessa, pääsääntöisesti keväällä pidettävässä esiopetuskeskustelussa.

Yleistä tukea suunnitellaan yhteistyössä huoltajien, esiopettajan, esiopetusryhmän kasvattajatiimin, erityisopettajan tai muiden opetusryhmien opettajien kanssa lasta kuullen. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös oppilashuollon kanssa. Yleistä tukea annetaan kaikkien kasvatustavastuussa olevien henkilöiden toimesta.

5.4 Tehostettu tuki

Laukaassa

Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä. Tehostettu tuki sisältää yleisen tuen muodot, mutta se on tavoitteellisempaa, tehostetumpaa, yksilöllisempää ja säännöllisemmin toteutettavaa tukea. Tehostetun tuen tehtävänä on ehkäistä lapsen kehityksen ja oppimisen pulmien kasvamista, monimuotoistumista ja kasautumista.

Pedagoginen arvio

Kun lapsi tarvitsee yleistä tukea säännöllisempää ja monipuolisempaa tukea, esiopettaja kirjaa Wilmaan pedagogisen arvion konsultoiden erityisopettajaa. Lapsen tuen tarpeista konsultoidaan oppilashuollon henkilöstöä tapauskohtaisesti. Pedagoginen arvio voidaan laatia missä tahansa vaiheessa esiopetusvuotta. Mikäli lapsella on ollut esiopetusta edellisellä toimintakaudella tehostetun tuen varhaiskasvatussuunnitelma, ei pedagogista arviota tarvita, vaan tehostettua tukea voidaan jatkaa heti esiopetuksen alkaessa. Jos lapsen saama tuki on yleisessä tuessa riittävä, pedagogisessa arviossa todetaan, että pysytään yleisen tuen piirissä.

Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Yleisessä tuessa tehty pedagoginen arvio toimii pohjana tehostetun tuen oppimissuunnitelmassa. Oppimissuunnitelma laaditaan yhteistyössä huoltajien ja erityisopettajan kanssa, ja esiopettaja vastaa suunnitelman kirjaamisesta Wilmaan. Tehostetun tuen oppimissuunnitelma korvaa lapsen yleisen tuen esiopetuksen oppimissuunnitelman.

Tehostettu tuki perustuu moniammatilliseen yhteistyöhön. Tuki suunnitellaan yksittäistä lasta varten yhdessä huoltajien, ryhmän esiopettajan, erityisopettajan ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa. Tuen käytännön järjestämiseen ja noudattamiseen osallistuu koko esiopetusryhmän henkilökunta. Oppimissuunnitelma on esiopettajan pedagoginen työväline, ja siihen kirjattujen asioiden tulee toteutua esiopetuksen toiminnassa.

Lapsen kehitystä ja oppimista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti. Tehostetun tuen oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan lapsen tuen tarvetta, jos lapsen tilanteessa tapahtuu muutoksia. Lapselle laaditaan tarvittaessa tehostetun tuen oppimissuunnitelma myös silloin, jos hän joutuu olemaan pitkään pois esiopetuksesta esimerkiksi sairauden vuoksi. Tehostetun tuen oppimissuunnitelman tavoitteena on auttaa lasta ottamaan haltuun esikoulun keskeiset sisällöt sekä vahvistaa hänen oppimaan oppimisen taitojaan.

Tehostettua tukea arvioidaan vähintään kerran saman lukuvuoden aikana, yleensä kevään esiopetuskeskustelussa. Tarvittaessa, esimerkiksi jos lapsen koulun aloitusta pohditaan yksilöllisesti, pidetään väliarviointi-palaveri esiopetusvuoden puolessa välissä tai muulloin esiopetusvuoden aikana. Tehostetun tuen arviointi kirjataan oppimissuunnitelmaan.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota tuen toteutumiseen ja käytettyjen menetelmien vaikuttavuuteen sekä kirjataan annettavaan tukeen tarvittavia muutoksia.

Jos tehostetun tuen arvioinnissa todetaan lapsen tuen tarpeen vähentyneen niin, että hän voi siirtyä takaisin yleiseen tukeen ilman pedagogisen arvion kirjaamista. Päätös yleiseen tukeen siirtymisestä kirjataan oppimissuunnitelman arviointiin, jossa tulee käydä ilmi selkeästi, että tehostettu tuki päätetään ja siirrytään yleiseen tukeen. Arviointiin kirjataan perustelut yleisen tuen riittävyydelle.

Mikäli esiopetusvuoden aikana ilmenee huoli lapsen kouluvalmiudesta, kutsutaan monialaiseen yhteistyöhön psykologi, joka tekee lapselle kouluvalmiuden arvioinnin esiopettajan ja erityisopettajan havaintojen tueksi. Mahdollista koulun aloituksen siirtämistä käsitellään huoltajien kanssa yhteistyössä. Huoltajat hakevat koululyykkäystä Koulun aloittaminen vuotta säädettyä myöhemmin –lomakkeella sivistysjohtajalta, joka tekee asiasta hallintopäätöksen. Lapsi siirretään tehostettuun tukeen ja hänelle laaditaan oppimissuunnitelma oppimisen tueksi. Esiopetuksen kertausvuoden lapsi saa tehostettua tukea.

5.5 Erityinen tuki

Laukaassa

Erityiseen tukeen siirrytään silloin, kun yleinen ja tehostettu tuki ei riitä lapsen kasvun ja oppimisen tukemisessa. Laukaassa myös erityinen tuki pyritään järjestämään lapsen lähimpään esiopetusyksikköön.

Pedagoginen selvitys

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä lapselle laaditaan pedagoginen selvitys. Pedagogisen selvityksen kokoamisesta vastaa erityisopettaja. Se on arvio lapsen kokonaistilanteesta, tuen tarpeesta ja saadusta yleisestä ja tehostetusta tuesta. Pedagogisen selvityksen kirjaavat Wilmaan esiopettaja ja erityisopettaja, yhteistyössä huoltajien kanssa. Selvityksen laatimisessa on mukana myös monialaisen asiantuntijaryhmän ammattihenkilöitä, kuten psykologi, terveydenhoitaja, koulukuraattori tai lääkäri. Usein selvityksen laatimisessa käytetään myös muiden asiantuntijoiden, kuten lapsen kuntoutuksesta vastaavien työntekijöiden lausuntoja tai he voivat osallistua pedagogisen selvityksen käsittelyyn. Pedagogisen selvityksen pohjalta tehdään erityisen tuen hakemus, jonka erityisopettaja tekee yhdessä lapsen huoltajien kanssa.

Hallintolain mukaan lasta ja huoltajia on kuultava pedagogista selvitystä laadittaessa, ennen erityisen tuen päätöksen tekoa (HL 34§). Huoltajille varataan riittävä aika (n. viikko) tutustua päätöksen perusteena oleviin asiakirjoihin, lausua mielipiteensä päätöksen teon kohteena olevaan asiaan ja tuoda omaa selvitystä asian arvioimiseksi. Määräajan noudattamatta jättäminen ei estä asian ratkaisemista (HL 33§). Kuulemisen tarkoituksena on myös selvittää huoltajille, mitä suunnitteilla oleva päätös tarkoittaa. Kuuleminen toteutetaan kirjallisesti pedagogisen selvityksen yhteydessä. Kuulemisesta on ilmoitettava molemmille huoltajille (HL 36§). Erityisen tuen hakemisessa pyritään löytämään yhteisymmärrys lapsen ja huoltajan kanssa. Erityisen tuen prosessi voi jatkua myös vastoin huoltajan tahtoa, jos se on lapsen edun mukaista.

Mikäli lapsella on ollut varhaiskasvatuksessa esiopetusta edellisellä toimintakaudella erityisen tuen varhaiskasvatussuunnitelma, laaditaan lapselle ennen esiopetukseen siirtymistä pedagoginen selvitys ja tehdään erityisen tuen päätös.

Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ennen esi- ja perusopetuksen alkamista tai sen aikana. Päätös voidaan tehdä ilman pedagogista selvitystä tai tehostettua tukea. Laissa on erikseen määritelty tällaiset tilanteet (POL 17 § 4 mom.). Erityisen tuen päätöksen Laukaassa tekee sivistysjohtaja erityisen tuen hakemuksen, pedagogisen selvityksen ja mahdollisten lausuntojen perusteella. Huoltajien lisäksi koulunjohtaja (koulujen esiopetusryhmät) tai varhaiserityiskasvatuksen palvelupäällikkö (päiväkotien esiopetusryhmät) allekirjoittaa hakemuksen erityisestä tuesta. Jos huoltajat eivät anna suostumusta erityisen tuen päätöksen tekoon, päätös tehdään silloin monijäsenisessä toimitelmassa, joka on Laukaassa kasvun ja oppimisen lautakunta.

Erityisen tuen päätös tulee tarkistaa aina, kun tuen tarve muuttuu ja vähintään 2. vuosiluokan jälkeen ja ennen 7. vuosiluokalle siirtymistä. Lapsen siirtyessä esiopetuksesta kouluun, tuen tarve tarkistetaan, jolloin lapselle laaditaan pedagoginen selvitys ja tehdään erityisen tuen tarkistuspäätös. Tarkistuspäätöksen ajankohta on lähtökohtaisesti esiopetuksen kevätlukukausi, mutta tapauskohtaisesti varhaiskasvatuksen ja koulun yhteisellä päätöksellä tarkistuspäätös voidaan tehdä 1. luokan syyslukukauden aikana. Esiopetusvuoden kevätlukukaudella pedagoginen selvitys laaditaan esiopetuksen ja koulun erityisopettajien yhteistyössä, ja vastuu pedagogisen selvityksen kirjaamisesta on varhaiskasvatuksen erityisopettajalla.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Erityiseen tukeen siirryttäessä lapselle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) ja se kirjataan Wilmaan. Erityisopettaja ja esiopettaja laativat suunnitelman yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa. Laatimiseen osallistuvat myös muut asiantuntijat, kuten lapsen kuntoutukseen osallistuvat terapeutit, psykologi tai lääkäri. Vastuu HOJKSin kirjaamisesta ja arvioinnista on erityisopettajalla. Esiopettaja vastaa erityisen tuen suunnittelusta ja toteuttamisesta yhdessä erityisopettajan ja tiimin kanssa. HOJKSia arvioidaan tarvittaessa, mutta kuitenkin vähintään kerran saman lukuvuoden aikana, yleensä kevään esiopetuskeskustelussa. Jatkossa HOJKS laaditaan vuosittain syyslukukaudella ja arvioidaan kevätlukukaudella.

Pidennetty oppivelvollisuus

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva lapsi on aina myös erityisen tuen lapsi. Laukaassa sivistysjohtaja tekee hallintopäätöksen molemmista, sekä erityisen tuen antamisesta että pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin ottamisesta, pedagogisen selvityksen pohjalta. Huoltajien lisäksi koulunjohtaja (koulujen esiopetusryhmät) tai varhaiserityiskasvatuksen palvelupäällikkö (päiväkotien esiopetusryhmät) allekirjoittaa hakemuksen. Pidennetyn oppivelvollisuuden hakemisen perusteena on psykologin tai lääkärin lausunto.

Lapsen huoltajalle tulee antaa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehtoista ja valinnan vaikutuksista, koska huoltaja päättää, millä järjestelyllä lapsi osallistuu oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen.

Pidennetyn oppivelvollisuuden esiopetuksen järjestämisen vaihtoehdot:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.

- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää 8 vuotta. Koulun aloittamisesta vuotta säädettyä myöhemmin tehdään tällöin erillinen hakemus ja hallintopäätös.

Laukaassa pidennetyn oppivelvollisuuden oppilas voi Laukaassa aloittaa perusopetuksen yleisopetuksen luokassa, jossa on enintään 20 oppilasta, tai parhaiten soveltuvassa pienryhmässä. Oppilaan tilanne tulee arvioida ja tehdä päätös kouluryhmästä hänen vahvuuksiensa ja yksilöllisen tuen tarpeen pohjalta. Sopivaa oppilasryhmää arvioidaan moniammatillisessa yhteistyössä huoltajien, esiopetuksen ja koulun kesken. Kunnan koordinoiva erityisopettaja osallistuu koulupaikan suunnitteluun, mikäli se on Laukaan kunnan ulkopuolella.

5.6 Perusopetuslaissa säädetty tukimuodot

Laukaassa

Osa-aikainen erityisopetus

Laukaassa erityisopettajat antavat lapsen yksilöllisen tuen tarpeen perusteella osa-aikaista erityisopetusta lapsille, joilla on esimerkiksi vuorovaikutukseen, tarkkaavaisuuteen ja oman toiminnanohjaukseen liittyviä haasteita. Lisäksi osa-aikaista erityisopetusta on mahdollista saada kielellisiin, matemaattisiin ja motorisiin pulmiin. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan kaikilla tuen portailla.

Laukaassa osa-aikaista erityisopetusta annetaan tarpeen mukaan samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Samanaikaisopetus toteutuu erityisopettajan ja esiopettajan työparityöskentelynä. Pienryhmä- ja yksilötyöskentely on tavoitteellista toimintaa (matematiikka, kielelliset- ja motoriset taidot, hahmotus, vuorovaikutus- ja leikkitaidot, tunnetaidot). Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt suunnitellaan lapsen yksilölliset tarpeet sekä esiopetusryhmän kokonaistilanne huomioiden.

Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja erityiset apuvälineet

- Esiopetuksessa lapselle turvataan kasvun ja oppimisen perusedellytykset, kuten esteettömyys ja mahdollisuus vuorovaikutukseen kaikissa oppimisympäristöissä. Apuvälineitä suunnitellaan ja hankitaan konsultoiden lapsen kuntoutuksesta vastaavia työntekijöitä.
- Koulujen esiopetusryhmissä työskentelee koulunkäynninohjaajia ja päiväkotien esiopetusryhmissä varhaiskasvatuksen ryhmäavustajia lasten ja lapsiryhmän tarpeiden mukaan.
- Esiopetuksessa järjestetään tarvittavat tulkitsemispalvelut lapselle ja huoltajille.
- Kun lapsi tarvitsee esiopetuksen tueksi erityisiä kuntoutus ja ohjauspalveluita, hyödynnetään Laukaassa mm. seuraavia kuntoutustahoja:
Ohjaus – ja kuntoutuspalvelut (seututerveyskeskus, erikoissairaanhoido)
Valtion ohjaus- ja oppimiskeskus Valterin tarjoamat palvelut

6. Oppilashuolto

Oppilashuolto Laukaassa

Esiopetuksen oppilashuolto on lakisääteistä (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki L 1287/2013), ja osa muun varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen oppilashuollollista jatkumoa. Esiopetuksen oppilashuolto koskee myös pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevia lapsia. Laukaan kunta järjestää esi- ja perusopetuksen oppilaille oppilashuollon palvelut, jotka toteutetaan monialaisen oppilashuollon yhteistyönä. Oppilashuollon eri ikäisten oppilaiden palvelut on kuvailtu tarkemmin Oppilashuollon käsikirjassa.

Pääpaino Laukaassa on yhteisöllisellä ennaltaehkäisevällä oppilashuollolla lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi. Ensisijainen vastuu esiopetusryhmän ja -yksikön hyvinvoinnista on esiopetuksen henkilökunnalla ja päiväkodin-/ koulunjohtajalla. Lapsen huoltajalle annetaan tieto käytettävissä olevista oppilashuollon palveluista ja heitä ohjataan hakemaan niitä tarvittaessa.

Esiopetuksen oppilashuollon toteutumisesta vastaavat esiopetusta järjestävien yksiköiden esimiehet (koulun- ja päiväkodinjohtajat) sekä esiopettajat ja muut oppilashuollon toimijat yhdessä. Koulun- tai päiväkodin johtaja vastaa siitä, että yksikkökohtainen oppilashuoltosuunnitelma on asianmukaisesti laadittu, ja että esiopetuksen henkilöstöllä on riittävä osaaminen oppilashuollon toteuttamiseen.

Oppilas- opiskelijahuollon ohjausryhmä

Laukaassa oppilas- ja opiskeluhuollon työtä ohjaa monialainen sivistys- sekä sosiaali- ja terveystoimen yhteinen ohjausryhmä, joka vastaa oppilas- ja opiskelijahuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Ohjausryhmä kokoaa Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman oppilashuolto-osuuden sekä toimeenpanee ja toteuttaa päätettyjä suunnitelmia. Ryhmän kutsuu koolle sivistysjohtaja.

6.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Koulukuraattorit työskentelevät esiopetusryhmissä; koulujen yhteydessä olevissa esiopetusryhmissä pääsääntöisesti ko. koulun kuraattori ja päiväkotien ryhmissä nimetty esiopetuksen kuraattori. Koulukuraattori on sosiaalialan ja sosiaalisen vuorovaikutuksen osaaja. Esiopetuksessa kuraattorin työn tavoitteena on toimia osaltaan koko lapsiryhmän hyvinvoinnin, sosiaalisten sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen tukemisessa. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä kuraattori vierailee esiopetusryhmissä ja mahdollisuuksien mukaan pitää tuokioita em. asioihin liittyen, tapaa lapsia ja vanhempia esim. vanhempainilloissa ja tukee esiopetuksen henkilöstöä konsultatiivisesti. Työ painottuu esiopetusryhmäkohtaiseen oppilashuoltoryhmän työskentelyyn, konsultaatioon ja nivelvaihteyöskentelyyn. Yksilökohtaisessa työssä kuraattori voi osallistua lapsen asioissa, yhdessä perheen kanssa ja perheen luvalla koottavaan yksilölliseen, monialaisen palaveriin. Myös huoltajat voivat olla yhteydessä kuraattoriin ilman, että asiaa käsitellään esiopetuksessa.

Esiopetusikäiset kuuluvat lasten neuvolan piiriin, joten neuvolan terveydenhoitajat osallistuvat sekä esiopetuksen oppilashuollon suunnitteluun ja arviointiin sekä tarvittaessa lapsen yksilökohtaiseen oppilashuollon palaveriin.

Esiopetuksessa lapsen oppilashuoltotyöskentelyyn osallistuu pääsääntöisesti terveyskeskuksen lasten psykologi, mutta myös perheneuvolan tai koulupsykologin palveluita käytetään tarpeen mukaan. Varsinkin lähellä lapsen koulun aloitusta voidaan kutsua mukaan koulun oppilashuollon henkilökuntaa. Psykologi on lapsen ja nuoren

psykyllisen hyvinvoinnin sekä oppimisen psykologian asiantuntija. Hyvinvointityön suunnittelussa tarvitaan psykologin osaamista lasten ja nuorten kehityksestä, tunne-elämästä, mielenterveyttä suojaavista tekijöistä ja vuorovaikutussuhteista.

Oppilashuollon suunnittelussa ja arvioinnissa yhteistyötä tehdään monialaisesti esiopetuksen ja oppilashuollon toimijoiden sekä Laukaan hyvinvointi- ja perhekeskus HyPe:n, perheneuvolan, terveydenhuollon sekä sosiaalitoimen työntekijöiden kanssa.

6.2 Yhteisöllinen oppilashuolto

Yhteisöllinen oppilashuolto on osa koko koulun tai päiväkodin sekä esiopetusryhmän toimintakulttuuria, jonka tavoitteena on lapsen kokemus yhteisöön kuulumisesta sekä turvallisuuden tunne ryhmän jäsenenä. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään esiopetusyhteisön ja ryhmien hyvinvointia sekä suunnitellaan ja kehitetään arjen toimintatapoja yhteistyössä varhaiskasvatuksen, neuvolan sekä muiden kunnan lasten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Yhteisöllisen oppilashuollon toteutumisessa huoltajien ja lasten osallisuus on tärkeässä asemassa. Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennaltaehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Kuraattori osallistuu yhteisöllisen oppilashuoltotyöskentelyyn, esimerkiksi pitämällä tuokioita esiopetusryhmissä syksyllä tarvittaessa ryhmäyttämiseen liittyen, on tukena tunne- ja turvataitojen sekä sosiaalisten taitojen opettelussa koko ryhmälle ja/tai konsultoi esiopettajia tuokioiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Kuraattori osallistuu päiväkotien alueellisiin oppilashuollon tapaamisiin (suunnittelu ja arviointi) sekä mahdollisuuksien mukaan myös esiopetuksen vanhempainiltoihin ja esiopettajien tapaamisiin.

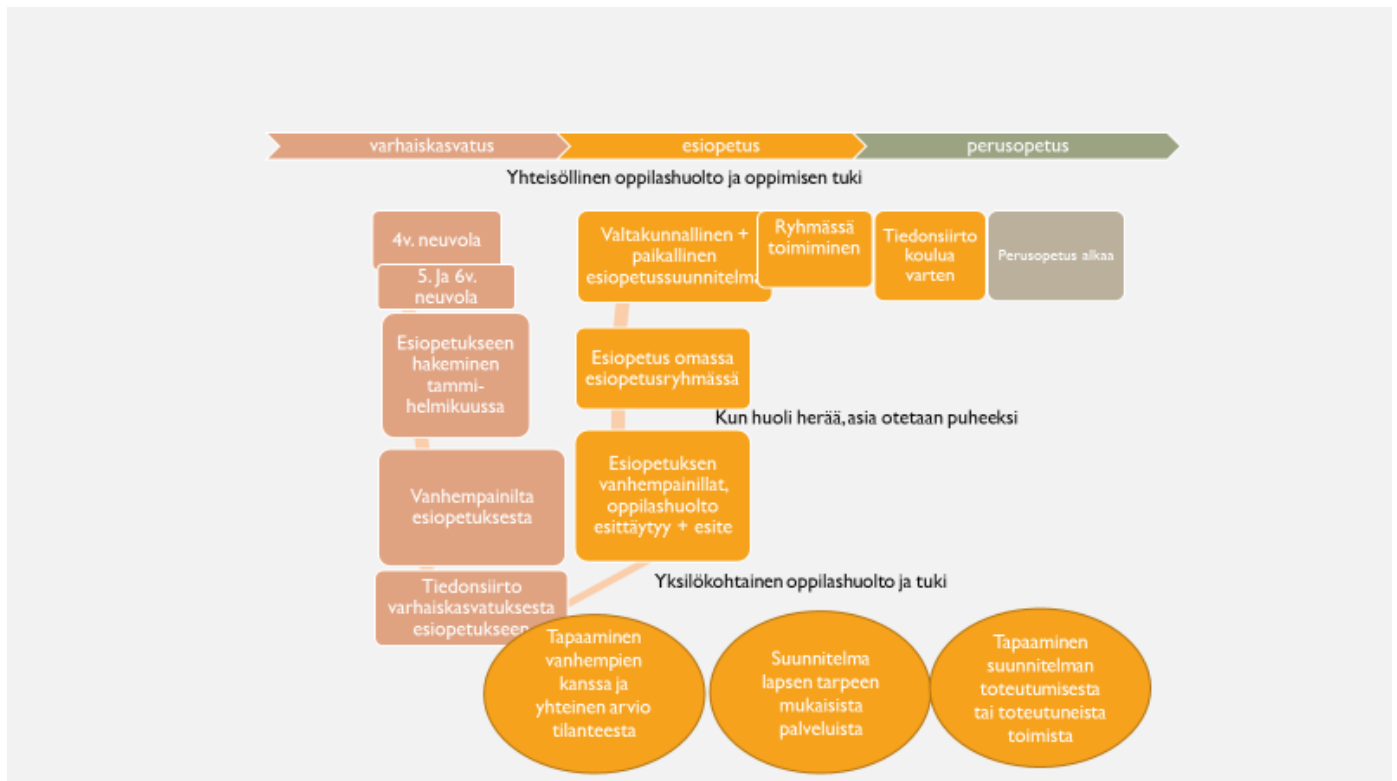
6.3 Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää lapsen kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista, turvata varhaista tukea sekä ehkäistä ongelmia. Kun esiopetuksessa huomataan riskejä tai huolta lapsen hyvinvointiin liittyen, esiopettaja keskustelelee asiasta ensin huoltajan / huoltajien kanssa. Esiopettaja ja erityisopettaja yhdessä kutsuvat koolle lapsen yksilökohtaisen oppilashuoltopalaverin. Yksittäistä lasta koskevan asian käsittelyyn vaaditaan aina huoltajan suostumus.

Koulukuraattori tai muu oppilashuollon henkilö osallistuu yksilökohtaisiin oppilashuollon palavereihin, tai varhaiskasvatuksen erityisopettajat voivat konsultoida kuraattoria nimettömästi tai vanhempien kanssa niin sovittuaan nimellä tilanteessa, jossa katsovat sen tarpeelliseksi. Lisäksi palaveriin voidaan kutsua myös muita oppilashuollon yhteistyötahoja, jotka ovat lapsen tilanteen tai jatkosuunnitelman tekemisen kannalta oleellisia. Tarkoituksena on selvittää yhdessä oppilaan ja/ tai perheen tuen tarpeet, etsiä niihin sopivat tuen muodot ja ohjata tarvittaessa palveluiden piiriin.

Yksilökohtaisen oppilashuoltopalaverissa käsitellyt asiat kirjataan lapsen tietoihin Wilmaan oppilashuoltokertomukseen. Kirjaamisesta vastaa palaverin koollekutsunut taho, yleensä esiopettaja tai erityisopettaja. Oppilashuoltokertomukseen kirjataan käsitellyn aiheen lisäksi

tilanteen seuranta tai tiedonsiirto kouluun. Huoltajan kanssa sovitaan kirjauksen lukuoikeuden määrittelystä. Kuraattori vastaa opetuksen kannalta välttämättömän oppilashuollollisen tiedon siirrosta vanhempien luvalla kouluun tai lapsen vaihtaessa ryhmää uuteen esiopetuspaikkaan.

6.4. Oppilashuoltosunnitelmat

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tarkoitus on antaa kuntapäätäjille ja palvelujen toteuttajille kokonais käsitys lasten kasvuoloista ja hyvinvoinnista sekä niiden tarvitsemista resursseista. Suunnitelman perusteella voidaan arvioida, ovatko resurssit suunnattu tarkoituksenmukaisesti ja tarvitaanko lisäpanostusta tai uudelleen suuntaamista.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma hyväksytään Laukaan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa.

Yksilökohtainen oppilashuoltosunnitelma

Koulujen esiopetusryhmien oppilashuollon suunnitelmat sisältyvät koulukohtaisiin lukuvuoden toimintasuunnitelmiin.

Päiväkotien oppilashuoltosunnitelmat laaditaan alueittain (Kirkonkylä, Lievestuore ja Leppävesi-Vihtavuori) useamman esiopetusryhmän yhteisenä suunnitelmana. Varhaiskasvatuksen konsultoivat erityisopettajat koordinoivat suunnitelmien kirjaamista ja arviointia sekä vastaavat niiden kirjaamisesta. Oppilashuoltosunnitelmaan lisätään jokaisessa esiopetusyksikössä ryhmän omat tarpeet ja erityispiirteet.

Yksilökohtaiset oppilashuoltosunnitelmat laaditaan ja arvioidaan monialaisessa yhteistyössä esiopetuksen ja oppilashuollon eri toimijoiden kanssa.

Yksikkökohtaisen oppilashuoltosuunnitelman sisältö:

1. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut
2. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat
3. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen
4. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen lasten ja huoltajien kanssa
5. Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja arvioiminen

Esiopetuksen oppilashuollon toteutuminen arvioidaan lukuvuoden lopussa. Koulujen toimintasuunnitelmien arvioinnista kootaan oppilashuoltoa koskeva arviointi yhteenvedoksi. Samoin päiväkotien alueellisten oppilashuoltosuunnitelmien arvioinneista laaditaan yhteenveto. Oppilashuollon ohjausryhmä hyödyntää arviointia ja muita hyvinvoinnin ja terveyden mittareita kootessaan tietoa oppilas- ja opiskelijahuollon toteutumisesta sekä kehittämistyön pohjana.

7. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuva esiopetus

Laukaassa

Laukaan esiopetussuunnitelmaa ohjaa yleinen, valtakunnallinen lainsäädäntö sekä esiopetussuunnitelman perusteet. Erityiseen maailmankatsomukseen kuuluvilla oppilaille sovelletaan laukaalaista esiopetussuunnitelmaa, mutta henkilökohtaisissa opetussuunnitelmissa huomioidaan perheiden toiveet maailmankatsomuksellisia erityispiirteitä kunnioittaen.